

นิตยสาร โรงพยาบาลกลาง

THE JOURNAL OF THE CENTRAL HOSPITAL

เล่มที่ 35 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2541

VOL. 35 NO. 3

July - September 1998

สารบัญ

	หน้า
การทดสอบปฏิกิริยาภูมิแพ้ทางผิวหนังต่อสารกลุ่มแมลงภายในบ้าน ในผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้.....	127
นายแพทย์ชัยยศ เค่นอริยะกุล (พ.บ., ว.ว. โสศ นาสิก ลาริงซ์วิทยา) ชัยพร มโนชนนัท	
การประดิษฐ์เครื่องมือช่วยหาคำแหน่งบนผิวหนังในการเจาะปอดหาชิ้นเนื้อ ภายใต้การใช้เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์	139
ประภาสรี เกษรบัว วทบ. (รังสีเทคนิค)	
การหาค่าอ้างอิงสำหรับการทดสอบ prothrombin time และ activated partial thromboplastin time	151
วิโรจน์ ไหววานิชกิจ พบ.	
ความร่วมมือของพยาบาลในการนำวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาแก้ปัญหาสุขภาพของผู้ป่วย	155
สุมิตรา สิริทธิฤทธิ	

ทุนมูลนิธิโรงพยาบาลกลาง

นิตยสาร โรงพยาบาลกลาง

The Journal of The Central Hospital. Bangkok Metropolis, Thailand.

Board of Consultants

Kampee Mallikamas, M.D., F.I.C.S., F.A.C.A.
Vivat Krepanit, M.D., F.I.C.S.
Sompong Burusratanapanth, M.D., M.P.H., T.M.
Preecha Tapasanantana, M.D., F.I.C.S.
Niyom Torwongs, M.D., Dipl. Amer. B. Path.
Nualnart Lorlertvith, M.D., F.I.C.S.

Editor in-Chief

Tera Tanyawut, M.D.

Assistant Editor

Somchai Chinlumprasert, M.D.

Yanee Laohapoonrungsee, M.D.

Editorial Board

Orathai Vichailak, M.D.	Vira Sangruchi, M.D.	Werapas Phummapooti, M.D.
Samart Tanariyakul, M.D.	Korkiat Trakarnvanich, M.D.	Adisorn Norasethikul, M.D.
Narumol Luckanakul, M.D.	Narin Intasamakul, M.D.	Pipat Kriengwatanasiri, M.D.
Surachai Sabmoke, M.D.	Pramote Bejrajati, M.D.	Piyamaith Yodnane, M.D.
Prasert Tongtab, M.D.	Bamroong Adulyanupab, M.D.	Nongluk Cheunsiri, M.D.
Charorn Pinchinda, M.D.	Veerachat Maneesunthorn, M.D.	Sakchai Yuthawordejkul, M.D.
Chalongsee Tawanchai, D.D.S.	Prapas Rachatasumrit, M.D.	Pattama Natrujirote, B.Sc. (Pharm.)
Jintana Chutumstid, M.Sc.	Rushira Chanchamnong, B.Sc. (Pharm.)	
	Sireeratha Sarbsawardkul, B.H.E. (Food and Nutrition)	

Board of Business Management

Julga Saninta, B.A. (Lib. Sc.)	Ruchira Chanchamnong, B.Sc. (Pharm.)	Pattama Natrujirote, B.Sc. (Pharm.)
-----------------------------------	---	--

Photographers

Suporn Supalit, Med. Illust. Thanakorn Bunjusuk, B.Sc. (Med. Illust. and Audiovisual tech.)

Owner : Central Hospital Foundation, Bangkok Metropolis.
Office : Central Hospital, 514 Luang Road, Bangkok Metropolis, Thailand.
Tel. 221-6141
Publication : Quarterly
Subscription Rate : One Year. 100 Bahts.

การทดสอบปฏิกิริยาภูมิแพ้ทางผิวหนังต่อสารกลุ่มแมลง ภายในบ้าน ในผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้

นายแพทย์ชัยยศ เต๋นอริยะกุล (พ.บ., ว.ว. โสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา)*

นายชัยพร มโนชนนท์**

กลุ่มงานโสต ศอ นาสิก โรงพยาบาลกลาง กรุงเทพมหานคร*

ภาควิชาเภสัชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล**

J. Central Hospital 1998 : 127 - 138

The aim of this study was to analyse the intradermal skin test on dust and household insects in allergic rhinitis patients. A total of 300 cases (female : 208, male : 92, age between 11 - 77 years, mean 32.80 years) who were diagnosed with allergic rhinitis by history and physical examination were assessed. The test showed that 281 patients were sensitized to household insects. Most patients were sensitized to various kinds of insects rather than a specific kind (240 : 41). The most common insect that patients were allergic to was fly (180 patients) followed by ant (169 patients), dust mite (166 patients), cockroach (158 patients) and mosquito (131 patients)

The relationship between dust allergy and insects allergy showed that patients who were allergic to dust were most likely allergic to insects too.

According to this study, household insects should be the most important component of dust allergen. And this's also the major cause of allergic rhinitis patients in Bangkok. So cleaning the house, especially in the bedroom and get rid of the environment that allow the household insects to grow are the best way for prevention and treatment of the allergic disease.

บทคัดย่อ

การศึกษา และวิเคราะห์ผลของปฏิกิริยาการทดสอบภูมิแพ้ทางผิวหนังต่อฝุ่น และสารกลุ่มแมลงภายในบ้าน (household insects) โดยวิธีฉีดสารสกัดเข้าในผิวหนัง (intradermal skin test) ในผู้ป่วยที่วินิจฉัยว่าเป็นโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ (allergic rhinitis) โดยอาศัยประวัติ และการตรวจร่างกายจำนวน 300 คน จากการศึกษาพบว่า การทดสอบให้ผลบวกต่อสารสกัดกลุ่มแมลงภายในบ้านถึง 281 คน (93.67%) เป็นการแพ้ต่อแมลงหลายชนิดในขณะเดียวกัน มากกว่าแพ้ต่อแมลงชนิดเดียว (240 : 41 คน) แมลงที่พบวก่อให้เกิดอาการแพ้มากที่สุด คือแมลงวัน (180 คน) รองลงมา เป็นมดและไรฝุ่น (169 คน และ 166 คน) ส่วนแมลงสาบและยุงพบน้อยลงตามลำดับ เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแพ้ฝุ่น และการแพ้แมลงภายในบ้าน พบว่าผู้ป่วยที่แพ้ฝุ่นก็จะแพ้แมลงภายในบ้านด้วย สารกลุ่มแมลงภายในบ้านเป็นสารก่อภูมิแพ้ที่สำคัญที่สุดซึ่งประกอบอยู่ในฝุ่น และถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ ในผู้ป่วยที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น การทำความสะอาดบ้าน โดยเฉพาะห้องนอน ให้ปราศจากฝุ่น และขจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของแมลงดังกล่าว จึงเป็นวิธีพื้นฐานที่ดีที่สุดในการป้องกันและรักษาโรคภูมิแพ้

บทนำ

“แมลงในบ้าน” ถือเป็นสารก่อภูมิแพ้ที่สำคัญ ทำให้เกิดอาการแพ้โดยการสูดหายใจ สารเหล่านี้เข้าไป อาการที่แสดงออกมักเป็นในรูปของ “โรคจมูกอักเสบ” และ “โรคหอบหืด” (asthma) ส่วนของแมลงภายในบ้านที่ก่อให้เกิดอาการแพ้ คือ ส่วนที่เป็นซากของแมลงหรือของเสียที่แมลงขับถ่ายออกมา แล้วย่อยสลายเป็นเศษชิ้นเล็กชิ้นน้อยฟุ้งกระจายเป็นฝุ่นละอองลอยอยู่ทั่วไปในอากาศ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า แมลงภายในบ้านที่เป็นปัญหาและพบบ่อยในบ้านเราได้แก่ ไรฝุ่น (house dust mite), แมลงสาบ (cockroach), ยุง (mosquito), แมลงวัน (fly) และมด (ant) ซึ่งสามารถพบได้ทุกสถานที่และทุกภาคของประเทศคล้าย ๆ กันหมด

มีรายงานกล่าวถึงการศึกษาของแมลงเหล่านี้บางชนิด เช่น การศึกษาไรฝุ่น รายงานโดย Hansen และคณะ⁴ และรายงานของ Malainual N. และคณะ⁵ การศึกษาแมลงสาบ รายงานโดย Choovivathanavanich P. และคณะ⁶ และรายงานของ Tandon N. และคณะ⁷ ซึ่งแมลงทั้งสองชนิดนี้เชื่อว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดอาการแพ้ขึ้น แต่มีการศึกษาและรายงานน้อยมากที่กล่าวถึงแมลงภายในบ้านชนิดอื่น ๆ ว่ามีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดอาการแพ้มากน้อยเพียงใด อันจะเป็นข้อมูลที่นำมาซึ่งการป้องกัน หลีกเลี่ยงและรักษา ในผู้ป่วยที่เป็นโรคภูมิแพ้เหล่านี้ต่อไป

รายงานฉบับนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ผลการทดสอบปฏิบัติการภูมิแพ้ทางผิวหนัง โดยวิธีฉีดสารสกัดเข้าในผิวหนังของผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ ที่มีต่อสารกลุ่มแมลง ภายในบ้านแต่ละชนิด โดยศึกษาเกี่ยวกับอายุ เพศ ชนิดของโรคภูมิแพ้ที่เป็น และจำนวนผู้ป่วยที่แพ้ต่อแมลงแต่ละชนิด โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. ค้นหาจำนวนผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ ที่เกิดจากสารกลุ่มแมลงภายในบ้าน
2. ศึกษาว่าสารกลุ่มแมลงภายในบ้านชนิดใดที่ก่อให้เกิดอาการแพ้ได้มากที่สุดและรองลงไป
3. วิเคราะห์รูปแบบของการมีปฏิกิริยาภูมิแพ้ต่อแมลงภายในบ้าน ว่าแพ้ชนิดเดียวหรือแพ้หลายชนิดพร้อมกัน
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการแพ้ฝุ่นและแพ้สารกลุ่มแมลงภายในบ้าน

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นการศึกษาโดยคัดเลือกจากผู้ป่วยจำนวน 300 ราย ที่ได้ทำการทดสอบที่คลินิกโรคภูมิแพ้ โรงพยาบาลกลาง สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร และโรงพยาบาลผิวหนังและภูมิแพ้ กรุงเทพฯ ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ อาศัยจากประวัติและการตรวจร่างกายโดยเฉพาะการตรวจทางหู คอ จมูก ถ้ารายใดที่สงสัยว่าเป็นโรคโพรงอากาศข้างจมูกอักเสบ (sinusitis) ก็จะส่งถ่ายภาพรังสีของโพรงอากาศข้างจมูกด้วย (film paranasal sinus) ศึกษารวบรวมผู้ป่วยตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2542 จำแนกเป็นเพศชาย 92 คน (30.67%) และเพศหญิง 208 คน (69.33%) คิดเป็น 1 : 2.26 อายุน้อยที่สุด 11 ปี มากที่สุด 77 ปี อายุเฉลี่ย (mean) 32.80 ปี ส่วนใหญ่ผู้ป่วยมีอายุในช่วง 21 - 30 ปี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยในแต่ละช่วงอายุ

อายุ (ปี)	11 - 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	มากกว่า 60
จำนวน (คน)	50	101	68	45	27	9
คิดเป็นร้อยละ	16.67	33.67	22.67	15	9	3